

*Community Ministerial Council Decision 2022/03/MC-EnC. URL: <https://www.energy-community.org/legal/acquis.html>;*

*5. Market Coupling Operation Integration Plan, 31 January 2025. URL: <https://surl.lu/ogodkj>*

**УДК 658.114:330.3**

**Філіппов В.Ю.,**

*доктор економічних наук, професор,*

*професор кафедри менеджменту,*

*Національний університет «Одеська політехніка»*

## **ГРАНТОВІ МЕХАНІЗМИ ПІДТРИМКИ БІЗНЕСУ, ЩО СПРИЯЮТЬ ВІДНОВЛЕННЮ ЕКОНОМІКИ**

*Визнання: ця публікація підготовлена в рамках виконання стипендіальної роботи Верховної Ради України на тему «Інструментарій сталого розвитку в управлінні змінами малого підприємництва для відновлення економіки України» відповідно до Постанови Верховної Ради України "Про іменні стипендії Верховної Ради України для молодих учених – докторів наук" від 22.08.2024 № 3925-IX. Державний реєстраційний номер НДДКР: 0124U004203.*

Повномасштабна війна суттєво ускладнила діяльність малого та середнього бізнесу України, спричинивши податковий тиск, кадрові втрати, зростання цін, здорожчання логістики та падіння купівельної спроможності. У таких умовах кредити та субсидії виявляються малоефективними, що підкреслює необхідність безповоротного фінансування через гранти [1]. Грантові програми сприяють збереженню робочих місць, перенавчанню кадрів, компенсації витрат на працевлаштування та підтримці релокованого бізнесу, а інкубаційні й акселераційні програми допомагають підприємцям адаптуватися до нових реалій. Крім того, синергія грантових механізмів з державними програмами та застосування підходу розвитку ринкових систем (PPC або MSD / Market Systems Developmen) дозволяють забезпечити точковий вплив на стратегічно важливі галузі, сприяючи їх зміцненню та сталому зростанню [2]. У цьому контексті особливо актуальним є дослідження та аналіз ефективності грантових механізмів як інструменту підтримки бізнесу у процесі відновлення економіки України [3].

Під час воєнного стану український бізнес зазнав суттєвих втрат через податкове навантаження, мобілізацію кадрів, зростання витрат і зниження купівельної спроможності населення, що вимагає безповоротної фінансової підтримки у вигляді грантових механізмів. Станом на 2024 рік 91% підприємств відновили роботу, а економіка демонструє зростання на 5,3% після падіння на

28,8% у 2022-му. Державна програма «єРобота» спрямувала 11 млрд грн на підтримку бізнесу, включаючи мікропідприємства, переробні компанії та ветеранів, а учасники програми «Власна справа» вже сплатили 4,6 млрд грн податків. Грантові механізми відіграють ключову роль у підтримці зайнятості, перенавчанні кадрів, компенсації витрат на працевлаштування та розвитку релокованого бізнесу, особливо через програми інкубації та акселерації. Поєднання цих ініціатив із державними програмами та застосування РРС-підходу забезпечує точковий вплив на стратегічно важливі галузі, сприяючи їхньому зміцненню та сталому економічному зростанню. Умови ведення підприємницької діяльності в Україні значно ускладнилися через наслідки повномасштабної війни. Основними викликами для бізнесу стали:

- збільшене податкове навантаження – зокрема, підвищення військового збору та зростання ставок інших податків;
- втрата кадрів – мобілізація працівників скоротила кадровий потенціал підприємств, що особливо критично для малого та середнього бізнесу;
- зростання витрат – суттєве подорожчання логістики, імпорту та експорту, що підвищило собівартість виробництва;
- зниження купівельної спроможності населення – падіння реальних доходів скоротило внутрішній ринок і попит на продукцію та послуги бізнесу.

У цих умовах традиційні фінансові інструменти, такі як банківські кредити та державні субсидії, стають менш доступними або неефективними через високі ризики. Саме тому грантові механізми, що передбачають безповоротну фінансову допомогу підприємствам, набувають стратегічного значення для відновлення економіки. Грантові механізми можуть виступати як ефективний засіб компенсації втрат та стимулювання підприємницької активності. Серед основних напрямів грантової підтримки виділяються:

- 1) Програми відновлення доступу до ринку праці.
- 2) Програми компенсаційних виплат за працевлаштування.
- 3) Програми інкубації, акселерації та відновлення бізнесу.

Грантові механізми є ключовим інструментом економічного відновлення України, дозволяючи компенсувати втрати бізнесу, пом'якшувати податкове навантаження, кадровий дефіцит та падіння купівельної спроможності населення. Їх поєднання з державними програмами створює синергетичний ефект, що підсилює ефективність фінансових впливів у стратегічні галузі, такі як аграрний сектор, логістика та ІТ.

Використання РРС-підходу зможе забезпечити точкову підтримку найбільш постраждалих сфер економіки, сприяючи їхній адаптації та стійкому зростанню. Завдяки таким програмам підприємці отримують доступ до перенавчання кадрів, компенсаційних виплат за працевлаштування, грантів на

інкубацію та акселерацію бізнесу, що стабілізує ринок праці та закладає основу для довгострокового розвитку економіки України.

**Список використаних джерел:**

1. Філіппов В.Ю., Янгулов Е.П. Інструментарій сталого розвитку в управлінні змінами малого підприємництва: діджиталізація, смартизація. *Економічний журнал Одеського політехнічного університету*. 2024. №4 (30). С. 117-126. DOI: 10.15276/EJ.04.2024.13.

2. Янгулов Е.П. Теоретичне обґрунтування методологічних основ моделі стратегічного управління для малих підприємств. *Наукове видання «Економічний простір»*. 2024. №196. С. 128-136. DOI: 10.30838/EP.196.128-136.

3. Карнаушенко А.С., Єфремов А.О. Грантові програми та їхня роль у повоєнному відновленні України. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2023. № 18. С. 183-195. DOI: 10.32782/2708-0366/2023.18.21.

**УДК 334.72:330.341.1(477)**

**Олійник Т. Г.,**

*кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки підприємств,*

**Хамітов Р. Р.,**

*здобувач вищої освіти,*

*Миколаївський національний аграрний університет*

**РОЗВИТОК СТАРТАП-КУЛЬТУРИ В УКРАЇНІ:  
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

Розвиток стартап-культури є одним із ключових факторів економічного відновлення країни та формування інноваційного середовища. Особливої актуальності це питання набуває в умовах повоєнного відновлення України, коли зростає потреба в пошуку нових джерел економічного зростання та трансформації бізнес-моделей.

Аналіз сучасного стану стартап-екосистеми в Україні демонструє позитивну динаміку. За даними дослідження Startup Ranking, у 2023 році Україна посіла 40 місце у світовому рейтингу країн за кількістю стартапів, маючи 322 активні стартап-проекти [1]. Згідно з дослідженням Ukrainian Startup Fund, найбільш перспективними секторами для українських стартапів залишаються ІТ та програмне забезпечення (43%), штучний інтелект та машинне навчання (21%), фінтех (15%), а також агротехнології (11%) [2].

Варто зазначити, що стартап-культура в Україні стикається з низкою системних проблем, які гальмують її розвиток. Основними з них є: недостатня фінансова підтримка на ранніх етапах розвитку стартапів, обмежений доступ до венчурного капіталу, недосконалість законодавчої бази щодо захисту